

بررسی نظرات مدیران و کارشناسان نهادهای فرهنگی دانشگاه در مورد نقش مدیران و این نهادها در اقامه نماز در دانشگاه

علیرضا عطاردی^(۱) حمید چمنزاری^(۲)

چکیده:

این پژوهش یک مطالعه توصیفی - تحلیلی و از نوع کاربردی می‌باشد که به منظور بررسی نظرات مدیران و کارشناسان نهادهای فرهنگی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی شهرستان گناباد در مورد نقش مدیران و این نهادها در اقامه نماز در دانشگاههای این شهرستان انجام گرفته است.

جهت جمع‌آوری اطلاعات اولیه و نظرات مدیران و نهادهای مذکور در مورد اقامه نماز، پرسشنامه‌ای که حاوی محل درج اطلاعات مردم‌شناسی و سؤالاتی مبنی بر چگونگی نظرات افراد و مدیران این نهادها بود، تکمیل شد و سپس پرسشنامه‌ها به صورت حضوری به رؤسای دانشگاهها، مدیران واحدهای دانشگاهی، مدیران و کارشناسان فرهنگی به صورت سرشماری ارائه گردیده و پس از آن اطلاعات موجود در پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار «Spss» رایانه، تجزیه و تحلیل شد که نتایج یافته‌ها در نمودارهایی با شکل بیان گردیده است. نتایج این مطالعه حاکی از برگزاری نماز در دانشگاههاست که وضعیت برگزاری نماز جماعت را در حد پایین‌تری نسبت به نماز به طور کل در دانشگاهها نشان می‌دهد. در پایان افراد شرکت‌کننده پیشنهادهایی را مبنی بر تقویت، بهبود و تشویق افراد در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی شهرستان گناباد که شایسته این چنین محیطی در کشور اسلامی است، ارائه می‌دهند که این پیشنهادها می‌تواند، بستر اقامه و برپایی نماز را بیش از پیش فراهم سازد. $65/3\%$ افراد برپایی و اقامه نماز در دانشگاه را به طور کل در حد خوب به بالا می‌دانند.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه - نماز، نظرات مدیران - نهادهای فرهنگی

۱- کارشناس ارشد اطلاع‌رسانی پزشکی و عضو هیأت علمی دانشکده علوم پزشکی گناباد

۲- کارشناس ارشد آموزش پرستاری و عضو هیأت علمی دانشکده علوم پزشکی گناباد

مقدمه

نماز را به پا دار که نماز از فحشاء و منکر جلوگیری می‌کند.

قرآن کریم
نماز ستون دین است.

حضرت محمد(ص)
شما را به خدا درباره نماز سفارش می‌کنم که آن بهترین کارها و پایه و ستون دین شماست.

حضرت علی(ع)
کسی که نمازش را سبک بشمارد از شفاعت ما محروم خواهد شد.

امام صادق(ع)
نماز بالاترین ذکر خداست.

حضرت امام خمینی(ره)
«... آگاهان دین و محققان و نویسندگان در این باره (نماز) مقالات و تحقیقات و کتابهایی فراهم کنند و بحث نماز به طور مکرر در همه جایگاههای تبلیغ دین با زبانها و شیوه‌ها و از زاویه‌های گوناگون مطرح گردد.» (اصفهانی، ۱۳۷۴، ۱۵)

نماز آسانترین، سنجیده‌ترین و عالیترین مصداق دعا است.
سید محمد خاتمی

نماز و نیایش، ارتباط صمیمانه‌ای است، میان انسان و خدا، آفریده و آفریدگار، نماز، تسلابخش و آرامشگر دلهای مضطرب خسته و به ستوه آمده، و میوه صفای باطن و روشنی روان است. پیمان و انگیزه تحرک و بسیج و آمادگی است در حالتی صمیمانه و دور از رنگ و فریب؛ برای نفی هر بدی و زشتی است و تدارک هر نیکویی و زیبایی.

برنامه‌ای است برای باز یافتن و آگاه ساختن خویش؛ و کوتاه سخن؛ رابطه و استفاضه‌ای مداوم است با سرچشمه و پدیدآورنده همه نیکی‌ها، یعنی خدا.
اصل و اساس دین اسلام نماز است نماز معیار

سنجش ایمان افراد و ملاک شناختن پرهیزگاران است. نماز جلوه‌ای از بندگی انسان در پیشگاه خدا و مظهر عبودیت و عبادت است. (قرآنی ۱۳۶۸) نماز مجموعه حقایق و معانی است که بشر از گذرگاه حیات می‌آموزد تا به نیروی ایمان و جهاد از پایگاه آدمی به اوج بی‌نهایت انسانیت عروج کند و برای خود و جامعه و مردم مفید، محرک و مثبت باشد. نماز تجلی بخش مؤانست و محبت به خداوند کریم است. نماز فریاد انسان عصیانگر است. نماز، پذیرش مطلق حاکمیت الهی است. خداوند قادر و متعال درباره نماز در قرآن کریم می‌فرماید: «آنچه از کتاب به شما وحی شده، بخوان و نماز را به پا دار که نماز از فحشاء و منکر جلوگیری می‌کند و خدا می‌داند که چه می‌کنند» (عنکبوت، ۴۵)

واقیموا الصلاة واتوا الزکاه و ارکعوا مع الراكعین (بقره، ۴۳)

شخص نمازگزار خود را تنها در برابر قادر مطلق جهان هستی تسلیم می‌بیند و این عمل، جسارتی به او می‌بخشد که در برابر هیچ کس دیگر زانو نزده و تسلیم نشود. تلاش تمام اندیشمندان اسلام و دلسوختگان مکتب حق و حقیقت در راه پویایی این عبادت بزرگ می‌باشد و نماز زیور و زینت هر فرد، گروه، قوم، ملت و جامعه‌ای می‌باشد که در آن برپاست، محیطهای دانشگاهی در یک کشور اسلامی و تحت حاکمیت اسلامی باید به این زیور زینت داده شود و تجلی نماز و فرهنگ او لازم است محیط دانشگاههای اسلامی ما را عطر آگین سازد. لذا جهت برنامه‌ریزی و تقویت اقامه نماز، این فریضة الهی در محیطهای دانشگاهی و مؤسسات آموزشی عالی کشور نیاز به بررسی وضعیت موجود، نظرات کارشناسان، مدیران فرهنگی و مسئولین محترم دانشگاهها که خود تأثیری به سزا را در این راستا داشته و دارند، می‌باشد تا از این رهگذر

رؤسای دانشگاهها، مدیران واحدهای دانشگاهی، مدیران و کارشناسان فرهنگی به صورت سرشماری ارائه و پس از آن اطلاعات موجود در پرسشنامهها با استفاده از نرمافزار (SPSS) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جامعه، مجموعه مدیران واحدهای دانشگاهی، مدیران و کارشناسان فرهنگی مراکز آموزش عالی شهرستان گناباد می باشد که حداقل دارای دو سال سابقه فعالیت در رشته شغلی خود را داشته باشند و به عنوان پرسنل قراردادی، پیمانی، رسمی مراکز آموزش عالی شهرستان مشغول به کار باشند. نمونه گیری در این پژوهش انجام نشده است و افراد شرکت کننده در پژوهش به صورت سرشماری در پژوهش شرکت نموده اند و نمونه منطبق بر جامعه پژوهش می باشد.

یافته های پژوهش

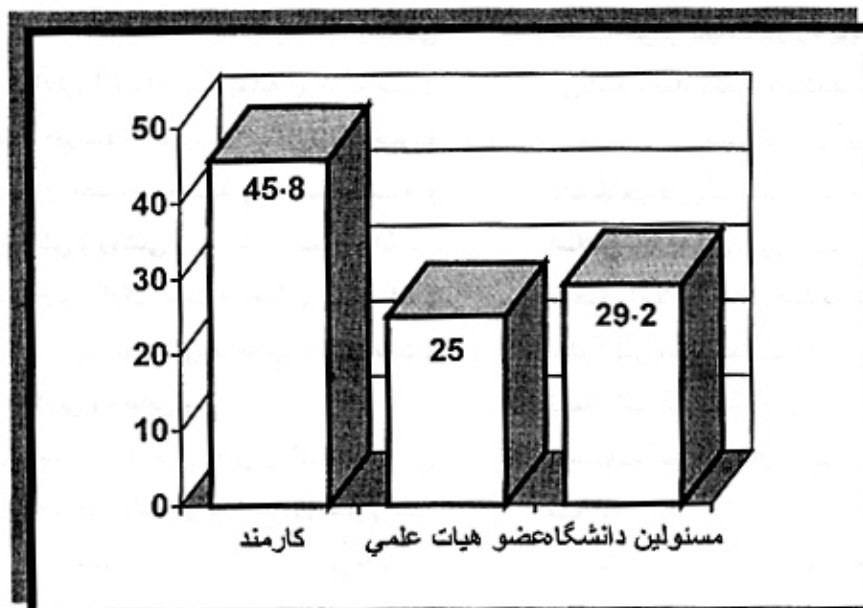
مهمترین نتایجی که از این پژوهش به دست آمده در نمودارهای زیر خلاصه گردیده است.

بتوان با تعیین نقش موارد مذکور نقاط قوت و ضعف و راهکارهای عملی در این مورد پیشنهاد داد و آن را عملی ساخت، لذا با تأکید ستاد اقامه نماز وزارت متبوع، پیشنهاد انجام طرح پژوهشی فوق و تأیید و تأکید شورای فرهنگی دانشکده علوم پزشکی گناباد و با هدف کلی ارزیابی وضعیت موجود اقامه نماز و نظرات مدیران، مسئولان و کارشناسان فرهنگی این پژوهش انتخاب و اجرا گردیده است.

روش پژوهش

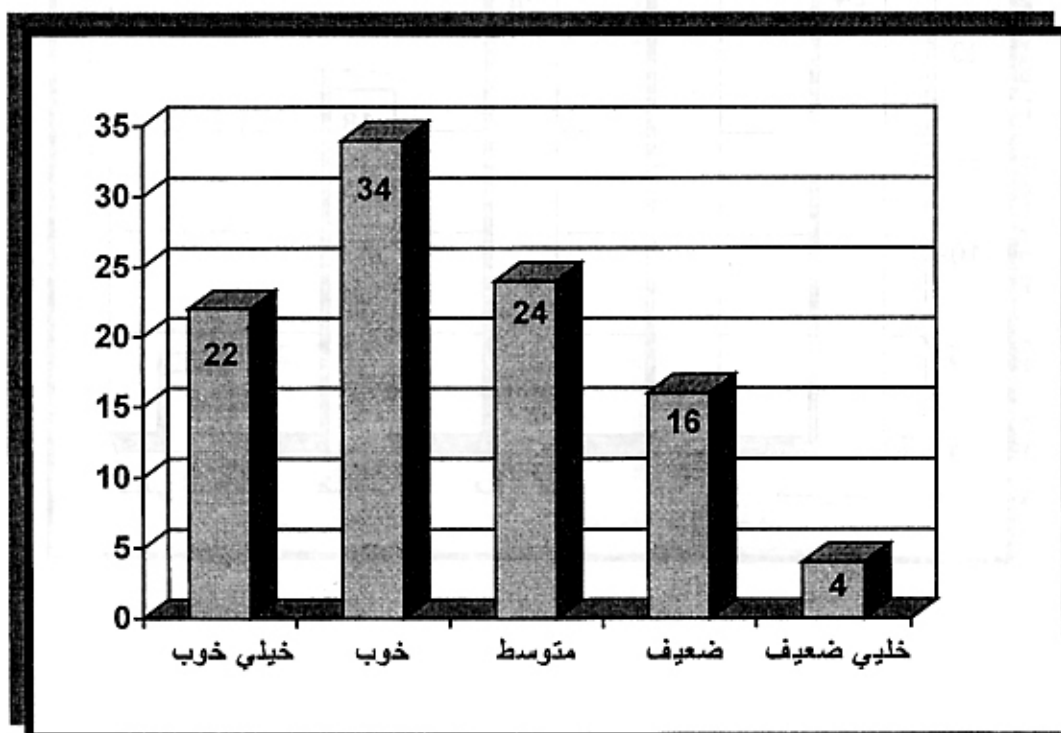
این پژوهش یک مطالعه توصیفی - تحلیلی و از نوع کاربردی می باشد. که با هدف کلی بررسی نظرات مدیران و کارشناسان نهادهای فرهنگی دانشگاه در مورد نقش مدیران و این نهادها در اقامه نماز در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی سطح شهرستان گناباد، انجام گرفته است. جهت اجرای آن ابتدا پرسشنامه ای مطابق با اهداف پژوهش تهیه و تنظیم شد. پس از تهیه پرسشنامهها به صورت حضوری به

نمودار شماره ۱: توزیع فراوانی نسبی افراد شرکت کننده به تفکیک نوع شغل

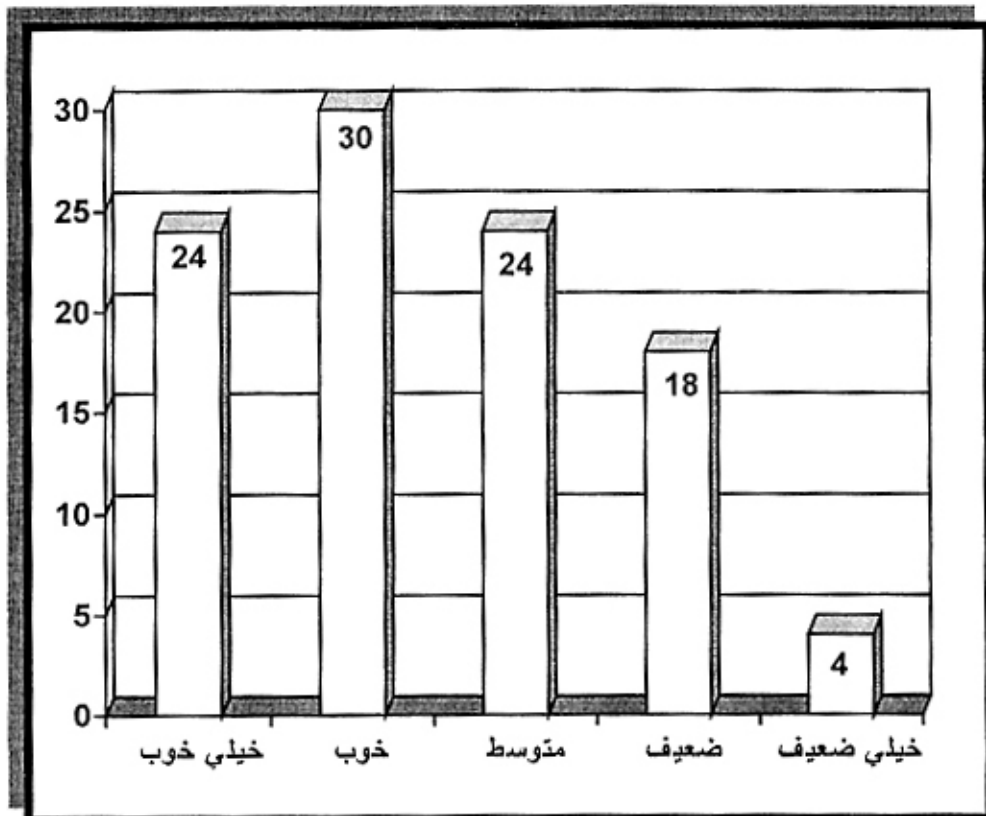
با توجه به در نظر گرفتن نوع شغل افراد شرکت‌کننده و تحت بررسی در این پژوهش نمودار فوق نشان می‌دهد که ۴۵/۸٪ افراد شرکت‌کننده کارمند، ۲۵٪ افراد عضو هیئت علمی و ۲۹/۲٪ افراد، از مسئولین دانشگاه بوده‌اند. به منظور آگاهی و چگونگی اقامه نماز جماعت در دانشگاه سؤالی در همین رابطه مطرح گردید که نتایج بدست آمده در نمودار شماره ۲ بیان شده است.

نمودار شماره ۲: توزیع فراوانی نسبی نظرات مدیران و مسئولین نهادهای فرهنگی در مورد برپایی نماز جماعت در دانشگاهها

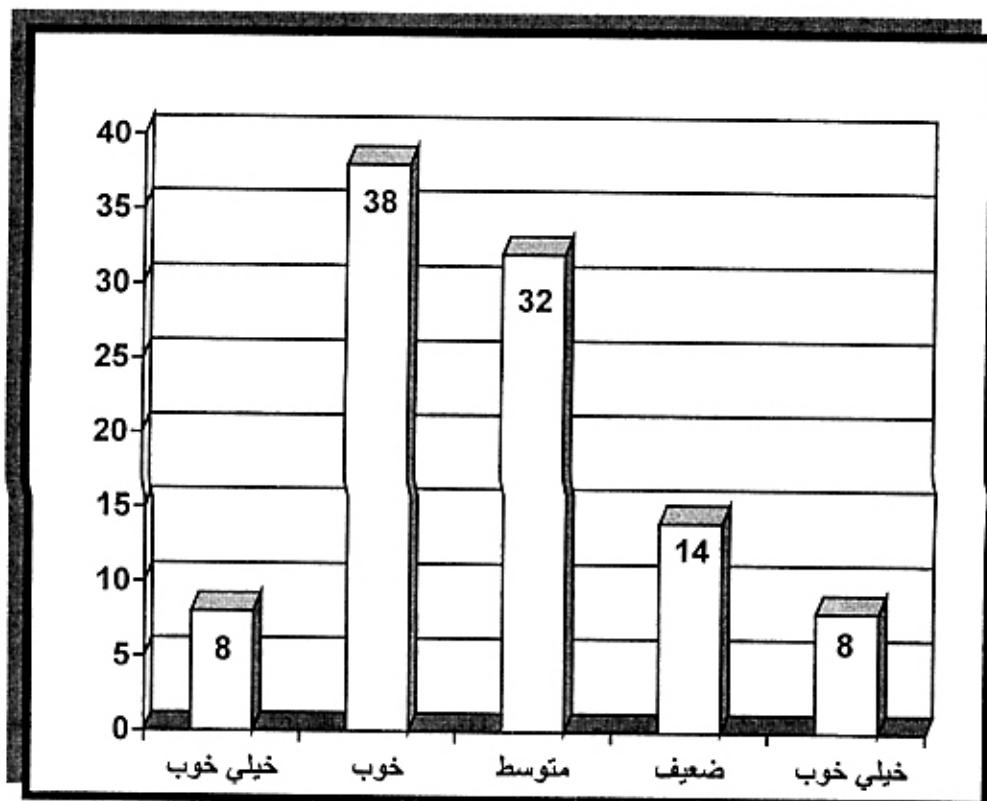
نمودار فوق نشان می‌دهد که جمعاً ۵۸٪ افراد، برگزارکنندگان نماز جماعت را در حد خوب به بالا ذکر کرده‌اند و ۲۴٪ حد متوسط، ۱۶٪ ضعیف و ۴٪ خیلی ضعیف را ذکر نموده‌اند.

نمودار شماره ۲: توزیع فراوانی نسبی نظرات مدیران و... در مورد وجود امکانات برای حضور نمازگزاران در دانشگاهها

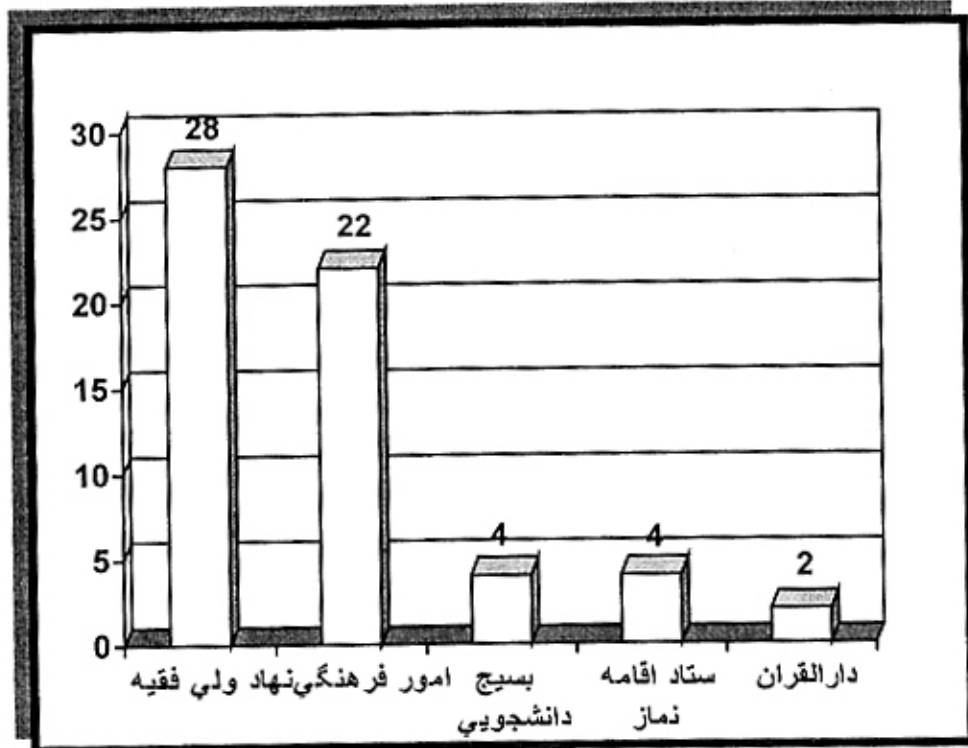
نمودار فوق نشان می‌دهد که ۵۴٪ افراد، وجود امکانات را در حد خوب به بالا می‌دانند و ۲۴٪ افراد، وجود امکانات را برای حضور نمازگزاران در حد متوسط می‌دانند و ۲۲٪ افراد آنرا در حد ضعیف و خیلی ضعیف دانسته‌اند. اختلاف معنی‌داری بین نظرات افراد شرکت‌کننده در پژوهش به تفکیک نوع شغل در رابطه با امکانات لازم برای حضور نمازگزاران دانشگاهی وجود ندارد. ($P > 0/5$)

نمودار شماره ۴: توزیع فراوانی نسبی نظرات مدیران و... در مورد وضعیت کلی اقامه نماز در دانشگاهها

نمودار فوق نشان می‌دهد که ۸٪ افراد، وضعیت کلی نماز را در دانشگاهها خیلی خوب، ۳۸٪ افراد آنرا در حد خوب و ۳۲٪ آنرا در حد متوسط می‌دانند و ۲۲٪ افراد آنرا در حد ضعیف و خیلی ضعیف می‌دانند و ۸٪ افراد نیز وضعیت کلی نماز در دانشگاهها را در حد خیلی ضعیف ذکر کرده‌اند.

نمودار شماره ۵: توزیع فراوانی نسبی نظرات مدیران و... در مورد تعیین نهادهای مؤثر به عنوان اولین اولویت در اقامه نماز در دانشگاهها

نمودار فوق نهادهای مؤثر در اقامه و برپایی نماز را در دانشگاه نشان می‌دهد ۲۸٪ افراد، نهاد ولی فقیه در دانشگاهها را مؤثرترین نهاد، ۲۲٪ امور فرهنگی، ۴٪ بسیج دانشجویی و ۴٪ نیز ستاد اقامه نماز را مؤثر و ۲٪ دارالقرآن را به عنوان اولویت اول و اولین نهاد مؤثر در اقامه نماز در دانشگاهها ذکر کرده‌اند. ضمناً ۸٪ افراد نهاد ولی فقیه را به عنوان اولویت دوم و ۱۸٪ نهاد امور فرهنگی را به عنوان اولویت دوم و ۱۰٪ افراد بسیج دانشجویی را به عنوان اولویت دوم ذکر کرده‌اند، در حالی که ۱۲٪ افراد بسیج دانشجویی را به عنوان اولویت سوم در برپایی و اقامه نماز در دانشگاهها ذکر نموده‌اند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به خلاصه یافته‌ها، افراد شرکت‌کننده در این پژوهش کارمندان و مسئولین واحدها و اعضای هیئت علمی بوده‌اند. تعداد افراد شرکت‌کننده مردان را نسبت به زنان بیشتر نشان می‌دهد که خود نشانگر فزونی مردان نسبت به زنان در دانشگاه و در سمتهای مسئولیتی می‌باشد.

نتایج در مورد برگزاری نماز در دانشگاه نشان می‌دهد که وضعیت برپایی و اقامه نماز در دانشگاه نسبت به نماز جماعت در حد بهتری است، هر چند برگزاری نماز و یا نماز جماعت در حد قابل قبولی است، ولی با توجه به اهمیت و ضرورت برپایی این فریضه الهی و سفارش اکید خداوند بزرگ جهت اقامه این امر، پیامبران، ائمه معصومین و مسئولین مملکتی و فضای روحانی و معنوی جامعه اسلامی و دانشگاهی ما تقویت و بالا بردن این درصد وظیفه و بسیج همگانی کلیه نهادهای مسئول در دانشگاه را می‌طلبید. با توجه به نتایج نمودارها و وجود حداقل یک تا دو روحانی در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و سفارش اکید بر اقامه نماز در اول وقت و جماعت خواندن نماز و مسائل بهداشتی - روانی خواندن این فریضه الهی در اول وقت و به جماعت، حضور به موقع امام جماعت، آگاه و مطلع بودن، و آشنایی وی با روحیات نسل امروز و اطلاع وی از دانش روز، از اهمیت فوق‌العاده برخوردار است و می‌طلبید تا به این امر اهتمام بیشتری بورزند. امامان جماعت باید بکوشند تا محبوبیت بیشتری در بین نمازگزاران کسب کنند و این شایسته و بایسته این چنین افرادی است که نتایج پژوهش نیز نشانگر این خواسته‌هاست. راستی و درستی، امین بودن، صداقت و کلیه ویژگی‌های مثبت و صحیح می‌تواند گامی به جلو در این راه باشد. این پژوهش مؤید این مطلب است که امام جماعتی که در بین

اعضاء هیئت علمی حضور می‌یابد (لازم است روحانی)

مورد وثوق و محبوبی باشد تا موجب ترغیب این افراد جهت شرکت در نماز جماعت گردد. و نیز همواره مسئولین و مدیران ارشد باید الگوی عملی در اقامه نماز بخصوص نماز جماعت در محیط کار باشند و اهتمام بیشتری به این فریضه الهی نمایند - در صورتی که در حال حاضر این نقش در مسئولین و مدیران ارشد دانشگاهها وجود ندارد به طوری که ۶۸/۲٪ کارمندان نقش مدیران را در این مورد ضعیف دانسته‌اند.

مدیران و مسئولین دانشگاهها و نهادهای فرهنگی باید با جدیت، علاقه و پیگیری مسائل مربوط به اقامه نماز، امکانات، محیط مناسب، سرویس ایاب و ذهاب، رضایت و جلب امام جماعت مناسب و ثابت را مد نظر قرار داده و خود را مکلف به رعایت امور فوق بدانند و کمک و اهتمام بیشتری به این امر و فریضه الهی و این وسیله عطر آگین ساز محیط دانشگاهها، بنمایند برگزاری سمینارها، کنفرانس و جلسات از نظر کمی و کیفی و در حد قابل قبول می‌تواند افراد را به این سمت و سو، سوق داده و تأثیر بسزایی در اقامه نماز در دانشگاهها داشته باشد. چرا که نتایج، حاکی از این است که افراد در حد قابل قبولی تأثیر کنفرانسها و سمینارها در این مورد را باور ندارند و این خود دلایل ضعف برگزاری این گونه سمینارها و جلسات را چه از نظر کمی و کیفی می‌رساند. وضعیت کلی نماز در دانشگاه هر چند به نظر می‌رسد در حد قابل قبولی است اما شایسته و بایسته یک محیط دانشگاهی در کشور اسلامی و نماز به عنوان یک فریضه واجب، نیست.

همان طور که افراد شرکت‌کننده بیان نموده‌اند، نهادها و تشکلهای دانشگاهی می‌توانند تأثیر بسزایی جهت اقامه نماز در دانشگاهها داشته باشند این

Archive of SID

شرکت‌کننده در پژوهش لازم است مد نظر قرار گیرد و جهت رفع آن و مشکلاتی که بر سر راه اقامه نماز در مراکز آموزش عالی وجود دارد، اقدامات لازم و ضروری صورت پذیرد، پیشنهادهای سازنده و انتقادی راهی برای بهبود، اصلاح، ایجاد و تقویت فرهنگ و اقامه نماز در این محیط‌ها خواهد بود.

نهادها باید تمام تلاش خود را با کلیه امکانات بسیج نموده و با تبلیغات درست و صحیح و آماده‌سازی بهتر و مناسب جهت اقامه نماز در دانشگاهها همت گمارند، شایسته نیست نهادهایی که وظیفه اصلی آنها ترویج نماز و فرهنگ نماز است در امور فرعی فعالیت نموده و این سنگر را رها سازند. پیشنهادهای افراد

Abstract:

This research is a descriptive - analytic study and an applicational one, that wants to survey the managers and cultural experts of Gonabad universities and high education centers about managers and these centers role on Islamic prayer in Gonabad universities. This research has been done after recommendation and emphasize of cultural consultative of Gonabad medical college.

To Collect the data of the managers and cultural sections on Islamic prayer, a questionnaire containing some questions on demographic data and some questions on managers and individuals views, was provided and then the questions on managers and individuals views, was provided and then the questionnaire containing some questions on demographic data and some questions on managers and individuals views, was provided and then the questionnaires were offered directly to those who were concerned as the universities chieives, Cultural sections managers of the universities, and then the collected data from the questionnaires were analjzed by the SPSS software.

The results and outputs were showed in some charts and diagrams.

The findings showed that Islamic prayer is being done in Gonabad universities, but gathering prayer is in a lower degree in propper to individual prayer.

Finally the said persons taking part in the research had some recommendations and views on improving and urging individuals in Gonabad universities for doing and stablizing Islamic prayer, that it should be so there.

The said proposals and views can be a way of Stablizing and improving the Islamic prayer. %65/3 of the individuals mentioned that doing and setting up prayer is well or very well in these universities.

Key Words: *Prayer - university - manager's views - Cultural affairs.*

- ۱ - احکام نماز و روزه بیماران. تهران: ستاد اقامه نماز، ۱۳۷۸.
- ۲ - اصفهانی، محمدمهدی. نماز و نیایش عشق و شفا بخشی روان و تن. تهران: ستاد اقامه نماز وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۴.
- ۳ - امام در سنگر نماز. تهران: ستاد اقامه نماز، ۱۳۷۶.
- ۴ - چمنزاری، حمید؛ ناطقی، صدیقه. بازتاب فرهنگ نماز در نشریات دانشجویی. گناباد: دانشکده علوم پزشکی، ۱۳۸۰.
- ۵ - حسینی خامنه‌ای، سید علی. از ژرفای نماز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۲.
- ۶ - خمینی (ره)، روح الله. آداب نماز. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸.
- ۷ - عزیزی، عباس. معماها و مسابقات نماز. تهران: نبوغ، ۱۳۷۶.
- ۸ - قرآنتی، محسن. یادی از نماز. تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد، ۱۳۷۶.